

EC - EIE Programme - SEIPLLED Project

WP 2: «Μεθοδολογία & Εργαλεία»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Προσέγγιση σε τοπικό επίπεδο
Τοπικές συνθήκες
Εμπόδια
Συμβουλευτική Επιτροπή
Στάδιο Σχεδιασμού
Πρόγραμμα εργασίας

1. Προσέγγιση σε τοπικό επίπεδο

Η ύπαρξη γεωθερμικού πεδίου στην περιοχή ανατολικά της πόλης της Θεσσαλονίκης είναι γνωστή από την αρχαιότητα. Η πόλη της Θέρμης άλλωστε, πήρε το όνομα της, από την ύπαρξη «θερμού νερού» στην περιοχή.

Σκοπός του προγράμματος είναι η διαμόρφωση ενός επενδυτικού σχεδίου αξιοποίησης της γεωθερμικής ενέργειας στην ευρύτερη περιοχή του κόλπου της Θεσσαλονίκης. Έχοντας ήδη στοιχεία και μελέτες για τα χαρακτηριστικά του γεωθερμικού πεδίου, το πρόγραμμα θα εστιάσει στη διαμόρφωση συγκεκριμένων επενδυτικών προτάσεων προς συγκεκριμένες ομάδες-στόχους, όπως αγρότες, τοπικοί φορείς και επιχειρηματίες, για την υλοποίηση των οποίων θα γίνει χρήση της υπάρχουσας τεχνολογίας και χρηματοδοτικών εργαλείων.

Στα πλαίσια του προγράμματος, θα σχηματιστεί μια Συμβουλευτική Επιτροπή, με συμμετοχή ειδικών, που θα συμβάλουν από κοινού στην ανάπτυξη και διάδοση της χρήσης γεωθερμίας.

Μία από τις παλαιότερες χρήσεις γεωθερμίας στην περιοχή της Θεσσαλονίκης, είναι τα θερμά λουτρά της Θέρμης, ίσως από τα πρώτα ιαματικά λουτρά της αρχαιότητας. Εντούτοις, στις μέρες μας το γεωθερμικό πεδίο της περιοχής έμεινε αναξιοποίητο. Μόνο ένας περιορισμένος αριθμός αγροτών χρησιμοποιεί τα υπόγεια ύδατα και αυτός με δική του πρωτοβουλία και με ελάχιστη τεχνογνωσία και τεχνική υποστήριξη. Ένας από τους βασικότερους λόγους, που δεν αναπτύχθηκε η χρήση γεωθερμίας είναι η ασαφής νομοθεσία, σε συνδυασμό με μια γενικότερη έλλειψη οργάνωσης.

Το Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Μελετών (ΙΓΜΕ) έχει πραγματοποιήσει μελέτες στην περιοχή, σύμφωνα με τις οποίες η θερμοκρασία και η σύνθεση των υπόγειων υδάτων και οι γεωλογικοί σχηματισμοί της περιοχής, αποδεικνύουν σαφώς την ύπαρξη γεωθερμικού πεδίου. Παρόλα αυτά επενδυτικά σχέδια με στόχο την αξιοποίηση του γεωθερμικού πεδίου, δεν έχουν αναπτυχθεί.

Δύο οικονομικά προγράμματα/εργαλεία έχουν θεσπιστεί σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο για την ενίσχυση επενδύσεων εκμετάλλευσης γεωθερμικής ενέργειας, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Ανταγωνιστικότητα" (ΕΠΑΝ) και ο Αναπτυξιακός Νόμος (Νόμος 3299/2004). Επίσης πρόσφατα θεσπίστηκε ο νέος νόμος για τις Ανανεώσιμες

Πηγές Ενέργειας. Τα οικονομικά αυτά εργαλεία θα πρέπει να γίνουν κατανοητά από τους εμπλεκόμενους στο πρόγραμμα φορείς, ώστε να ενθαρρυνθούν επενδυτικές πρωτοβουλίες στον τομέα της γεωθερμίας.

2. Τοπικές Συνθήκες

Η περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας κατέχει σημαντική θέση στην περιοχή της Βαλκανικής και της Μαύρης Θάλασσας. Συνορεύει με δύο βαλκανικές χώρες και βρίσκεται στο σταυροδρόμι των κύριων εθνικών και διεθνών αξόνων που συνδέουν το Βορρά με το Νότο και την Ανατολή με τη Δύση. Η πρωτεύουσα της, η πόλη Θεσσαλονίκης είναι το δεύτερο κέντρο ανάπτυξης στη χώρα και εν δυνάμει μητροπολιτικό κέντρο των Βαλκάνιων και των χωρών της Μαύρης Θάλασσας.

Ο συνεχώς αυξανόμενος πληθυσμός της ανέρχεται σε 1.600.000 κατοίκους και αποτελεί 16,7% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Το εργατικό δυναμικό αριθμεί 680.000 άτομα και αποτελεί το 17,2% του συνολικού εργατικού δυναμικού της χώρας. Το ποσοστό του ενεργού πληθυσμού είναι 49,23% (άνδρες 63% - γυναίκες 37%), ενώ η ανεργία κυμαίνεται στο 11,5% (άνδρες 37% γυναίκες 63%).

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας το 1992 η κατανομή του εργατικού δυναμικού της περιοχή ήταν η εξής: πρωτογενής τομέας 24,8%, δευτερογενής τομέας 30,0%, τριτογενής τομέας 45,2%. Σε σύγκριση με την Ευρωπαϊκή Ένωση, το ποσοστό του ενεργού πληθυσμού της περιοχής είναι χαμηλό (44,8% και 41,3% αντίστοιχα), ενώ η κατανομή του εργατικού δυναμικού παρουσιάζει σημαντική διαφοροποίηση (πρωτογενής τομέας 7,6%, δευτερογενής τομέας 33,2% και τριτογενής τομέας 59,2%).

Το κατά κεφαλήν εισόδημα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας είναι 17.000 ευρώ, ενώ ο αντίστοιχος εθνικός μέσος όρος είναι 16.340 ευρώ. Ο αγροτικός της τομέας παρουσιάζει υψηλότερο ποσοστό παραγωγικότητας από το μέσο όρο της χώρας, συμβάλλοντας σημαντικά στις εξαγωγές. Ο βιομηχανικός τομέας είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένος και χαρακτηρίζεται από την έντονη εξειδίκευση σε συγκεκριμένους παραγωγικούς κλάδους (τρόφιμα-ποτά, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, ένδυση-υπόδηση, μεταλλευτικά προϊόντα, οικοδομικά υλικά). Η εξαγωγική

δραστηριότητα είναι σημαντική και καλύπτει περίπου το 30% της αξίας των εξαγωγών της χώρας.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί η σημαντική συμβολή του τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, τόσο από άποψη αύξησης συνολικής απασχόλησης και εισοδήματος, όσο και από άποψη εισροής ξένου συναλλάγματος. Τα κύρια τουριστικά θέρετρα είναι η Χαλκιδική και η Πιερία, που προσφέρουν υψηλού επιπέδου τουριστικές υπηρεσίες.

Μία από τις παλιότερες χρήσεις γεωθερμίας στην περιοχή της Θεσσαλονίκης, είναι τα θερμά λουτρά της Θέρμης, ίσως από τα πρώτα ιαματικά λουτρά, γνωστά από την αρχαιότητα. Εντούτοις, το γεωθερμικό πεδίο της περιοχής δεν αξιοποιήθηκε στις μέρες μας. Μόνο ένας περιορισμένος αριθμός αγροτών χρησιμοποιεί τα υπόγεια ύδατα και αυτός με δική του πρωτοβουλία και με ελάχιστη τεχνογνωσία και τεχνική υποστήριξη. Ένας από τους λόγους, που η γεωθερμία της περιοχής δεν αξιοποιήθηκε είναι η ασαφής νομοθεσία, σε συνδυασμό με μια γενικότερη έλλειψη οργάνωσης.

Το Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Μελετών (ΙΓΜΕ) έχει πραγματοποιήσει μελέτες στην περιοχή, σύμφωνα με τις οποίες η θερμοκρασία και η σύνθεση των υπόγειων υδάτων και οι γεωλογικοί σχηματισμοί της περιοχής, αποδεικνύουν σαφώς την ύπαρξη γεωθερμικού πεδίου. Παρόλα αυτά επενδυτικά σχέδια με στόχο την αξιοποίηση του γεωθερμικού πεδίου, δεν έχουν αναπτυχθεί.

Δύο οικονομικά προγράμματα/εργαλεία έχουν θεσπιστεί σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο για την ενίσχυση επενδύσεων εκμετάλλευσης γεωθερμικής ενέργειας, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Ανταγωνιστικότητα" (ΕΠΑΝ) και ο Αναπτυξιακός Νόμος (Νόμος 3299/2004). Επίσης πρόσφατα θεσπίστηκε ο νέος νόμος για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας. Τα οικονομικά αυτά εργαλεία θα πρέπει να γίνουν κατανοητά από τους εμπλεκόμενους στο πρόγραμμα φορείς, ώστε να ενθαρρυνθούν επενδυτικές πρωτοβουλίες στον τομέα της γεωθερμίας.

3. Εμπόδια

Η υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων εκμετάλλευσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, δεν αποτελεί εύκολη υπόθεση. Η υπάρχουσα νομοθεσία θέτει αυστηρές

προδιαγραφές, που δραν αποθαρρυντικά για όσους διστάζουν να επενδύσουν σε μη παραδοσιακούς τομείς.

Η γραφειοκρατία, η έλλειψη τεχνογνωσίας σε τοπικό επίπεδο και η έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων αποτελούν επιπλέον εμπόδια. Πρόβλημα επίσης αποτελεί η μη σωστή και έγκαιρη διαχείριση των διαθέσιμων οικονομικών πόρων.

Στόχος του προγράμματος είναι να φέρει σε επαφή τους φορείς και ομάδες, που εμπλέκονται στην αξιοποίηση της γεωθερμίας στην περιοχή της ανατολικής Θεσσαλονίκης. Μία Συμβουλευτική Επιτροπή θα σχηματιστεί, με συμμετοχή εκπροσώπων όλων των εμπλεκόμενων φορέων και ομάδων (αντιπρόσωποι της δημόσιας και τοπικής αυτοδιοίκησης, επιστήμονες, αγρότες και επιχειρηματίες), στην οποία θα γίνουν συγκεκριμένες επενδυτικές προτάσεις εκμετάλλευσης του τοπικού γεωθερμικού πεδίου, όπως υπεδάφια θέρμανση ανοιχτών ή θερμοκηπιακών αγροτικών καλλιεργειών, θέρμανση κολυμβητηρίων ή αξιοποίηση ιαματικών πηγών για θεραπευτικούς και τουριστικούς σκοπούς.

Για την υλοποίηση των επενδυτικών προτάσεων θα χρησιμοποιηθεί σύγχρονος τεχνολογικός εξοπλισμός και θα αξιοποιηθούν τα υπάρχοντα χρηματοδοτικά εργαλεία.

4. Συμβουλευτική επιτροπή

Στη Συμβουλευτική Επιτροπή του προγράμματος συμμετέχουν εκπρόσωποι των παρακάτω φορέων:

1. Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Μελετών (ΙΓΜΕ)
2. Τοπικοί Αγροτικοί Συνεταιρισμοί
3. Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΠΑΣΕΓΕΣ)
4. Σύνδεσμος Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών
5. Τμήμα Γεωλογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
7. Διεύθυνση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης, Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας
8. Δήμος Θέρμης

9. Ελληνο-Γερμανικό Επιμελητήριο

Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ Α.Ε. θα συντονίζει τις συναντήσεις της Συμβουλευτικής Επιτροπής και θα συλλέξει στοιχεία σχετικά με ορθές πρακτικές αξιοποίησης του τοπικού γεωθερμικού πεδίου και κατάλληλες τεχνικές και νομοθετικές προτάσεις, που θα διευκολύνουν την εφαρμογή τους.

Η Συμβουλευτική επιτροπή αποτελείται από εκπροσώπους όλων των φορέων, που εμπλέκονται στην ανάπτυξη και χρήση της γεωθερμίας στην περιοχή της Ανατολικής Θεσσαλονίκης.

5. Στάδιο σχεδιασμού

Το στάδιο του σχεδιασμού, περιλαμβάνει προτάσεις αξιοποίησης της γεωθερμίας σε τρία διαφορετικά πεδία:

1. Υπεδάφια Θέρμανση «ανοιχτών» και θερμοκηπιακών αγροτικών καλλιεργειών (ντομάτες, σπαράγγια, κ.ά.).
2. Θέρμανση του κολυμβητηρίου Ολυμπιακών διαστάσεων, που σχεδιάζεται να κατασκευαστεί στο Δήμο Θέρμης.
3. Εκμετάλλευση των ιαματικών πηγών για τουριστικούς και θεραπευτικούς σκοπούς.

Οι δύο πρώτες προτάσεις βρίσκονται σε πιο ώριμο στάδιο από την τρίτη. Στόχος του έργου είναι η ανάπτυξη τεχνογνωσίας και η χρήση κατάλληλων οικονομικών εργαλείων, ώστε όλες οι παραπάνω προτάσεις να καταστούν υλοποιήσιμες.

6. Πρόγραμμα εργασίας

Το πρόγραμμα εργασίας της ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ Α.Ε.-ΠΕΚΚΜ περιλαμβάνει:

- Ιανουάριος – Απρίλιος 2006: Συλλογή πληροφοριακού υλικού, μελέτη και καταγραφή της κείμενης νομοθεσίας, σύνθεση Συμβουλευτικής Επιτροπής.
- Μάιος-Ιούνιος 2006: Έκθεση μεθόδου προσέγγισης σε τοπικό επίπεδο και ανάπτυξη της εθνικής έκθεσης μεθοδολογίας. Πρώτη συνάντηση Συμβουλευτικής Επιτροπής.

- Ιούλιος- Αύγουστος 2006: Συλλογή και αξιολόγηση των εκθέσεων μεθοδολογίας των έξι εταιρών.
- Σεπτέμβριος- Δεκέμβριος 2006: Έκθεση εθνικής πολιτικής στον τομέα της γεωθερμίας. Συνεισφορά στην κοινή έκθεση σχετικά με τις υπάρχουσες πολιτικές και ενισχύσεις σε τοπικό επίπεδο.
- Ιανουάριος- Φεβρουάριος 2007: Αξιολόγηση της έκθεσης πολιτικής και ενισχύσεων στον τομέα της γεωθερμίας. Δεύτερη συνάντηση Συμβουλευτικής Επιτροπής.
- Ιούνιος 2006- Ιούνιος 2007: Τεχνοοικονομική μελέτη, τρίτη συνάντηση Συμβουλευτικής Επιτροπής τον Ιούνιο του 2007, αποστολή ενημερωτικού δελτίου σε επιλεγμένες επαφές.
- Ιούλιος 2007- Νοέμβριος 2007: Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, τέταρτη συνάντηση Συμβουλευτικής Επιτροπής τον Οκτώβριο του 2007 και τοπική ημερίδα με συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων το Νοέμβριο του 2007.
- Συμβολή στη δημιουργία της ιστοσελίδας του προγράμματος, καθώς και στη δημιουργία ενημερωτικού υλικού (φυλλάδια, αφίσες, ενημερωτικά δελτία), στα πλαίσια των προβλεπόμενων δράσεων ενημέρωσης και πληροφόρησης του προγράμματος